

TARTALOM:

A Rév csárda és környéke1

HESP József

Az alagi angol kolónia I. rész2

KOLLÁR Albin

A dunakeszi családnevek jelentés-
tani vizsgálata I. rész4

SZŐKE Kálmánné

Dunakeszi lakodalmas II. rész ...6

BÁTONYI Pál

A Keszi katonai törzs részeinek a
mai Dunakeszi területére történő
letelepedéséről 8

LŐRINCZ Róbert - CSOMA Attila

Az alagi öreg temető III. rész10

SZÁMUNK SZERZŐI:

BÁTONYI Pál - nyá. ezredes
(Szód)

CSOMA Attila - könyvtáros

HESP József - lóverseny szakíró

KOLLÁR Albin - nyug. iskola-

igazgató, Dunakeszi díszpolgára

LŐRINCZ Róbert - könyvtáros

SZŐKE Kálmánné - ny. tanár,

igazgató

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,

1000 példányban

Felelős szerkesztő:

Csonka Attila és Lőrincz Róbert

Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város

Önkormányzatának Művelődési

és Közoktatási Bizottsága

A címlapon: A dunakeszi Rév csárda
1962. december 31-én. (A fotó a Ré-
vész István Helytörténeti Gyűjtemény
tulajdona.)

HESP JÓZSEF

Az alagi angol kolónia

I. rész: A Hesp család

Széchenyi István már az első, 1815. évi angliai tanulmányútján meggyőződött az új lófajta, az angol telivér kiválóságáról, és arról, hogy minden más fajtánál alkalmasabb a magyar lótenyésztés színvonalának emelésére. Így a hazai lóállomány javítására telivéreket hoztak be az országba. A telivér teljesítménypróbája a verseny, ezért a lóversenyek meghonosítása is szükségessé vált. Széchenyi azt is látta, bár a magyar lovasnemzet, a telivér felneveléséhez, idomításához, a versenylovagláshoz másfajta ismeretek szükségesek, ezért ezekhez a feladatokhoz angol szakembereket hívott be.

A Magyarországra szerződő angolok többsége megbízása lejártakor visszatért hazájába. Az itt letelepedett családok, mint a Beeson, Benson, Butters, Hesp, Huxtable vagy Reeves nemcsak állampolgárságukkal, hanem szívvel-lélekkel is magyarrá váltak. Az alagi angol kolónia legnagyobb famíliáit bemutató, három részesre tervezett cikksorozatomban legelőször családom, a Hespék történetét ismertetem.

A Hesp család a 30 éves háború idején Hesp néven Németországban élt, innen vándorolt át Flandriába, majd az angliai Yorkshire-be. Ma is élnek Hespék azon a környéken, de Hollandiában és az egykor volt angol gyarmatokon is találkozhatunk nevükkel.

Robert Hesp (1823-1887) 1846-ban érkezett Yorkshire-ből a Monarchiába. Mint kopókat irányító falkamester - azaz huntsman - vadászlovak felkészítésével foglalkozott. Magyarországon Eszterháznál helyezkedett el, majd Kisbérre ment a Batthyány grófokhoz. A szabadságharc leverése után követte az emigrációt. Rövidesen azonban visszatért, hogy Batthyány Gusztáv itthon maradt fiát, Ödönt kiszöktesse az országból. Még egyszer visszaküldték fontos iratokért és családi értékekért. Kifelé menet az osztrákok elfogták, de sikerült a Dunát átúszva a magára kötött fontos csomaggal megszöknie. 1851-ben újra megengedték, hogy Magyarországra jöhessen. Csákon újra falkavadászattal foglalkozott, később Fóton a Károlyiak alkalmazták. Többször előfordult, hogy a rókát követve lovával átúszott a Dunán, csak kutyái és néhány bátor vadász követték. 1868-ban Csikváron kezdett versenylovakat idomítani, az év őszén lovával, Patkóval Pesten megnyerte az akkori legjelentősebb magyar akadályversenyt. Ez a győzelem végleg eldöntötte sorsát. Felhagyott a falkavadászattal, kizárólag versenylovakkal foglalkozott. Mint a veretlen Kincsem idomárja vált híressé. Sikereinek titka, hogy szakítva a hagyományos angol tréningmódszerrel, lovait egyedi tulajdonságaiknak megfelelően készítette fel. 1861-ben Birminghamben feleségül vette Maria Reynoldsot (1839-1924). Míg Robert tökéletesen beszélt magyarul, és a helyesírást is el-sajátította, felesége nem tanulta meg nyelvünket, élete végéig csak angolul lehetett vele beszélni. Alagi síremléke is ennek megfelelően angolul íródott. Maria Reynolds jóval férjének 1887-es Bécsben bekövetkezett halála után költözött ki Alagra, mivel egyik fia, Ede, gödi lóidomító telepét ide helyezte át. A többi négy fiúgyermek is a szakmában helyezkedett el. William mint tréner és ménésmeister, Thomas mint tréner (alagi sírjának már csak a helye látható), Frank mint eredményes zsoké és tréner (az 1900-as évek elején Újpesten volt idomító telepe), valamint az Indiában fiatalon elhunyt Fred. Négy lánytestvérük - Maria (Mrs. Fred Milne), Sarolta, Francisca (Mrs. William Peasnall 1867-1948) és Izabella (1879-1957) - közül utóbbi kettő szintén az alagi temetőben nyugszik. Francisca férjét, a kétszeres zsoké sampion Peasnall-t is ide temették. A Hesp család a korabeli sajtó szerint teljesen elmagyarosodott, 1914 augusztusában kérte is a magyar állampolgárságot (talán ezért írtak róluk mindig nagy szimpátiával, és a belföldiek közé sorolták őket).

A családot Robert Hesp egyik fia, dédapám, Hesp Ede Róbert (1863-1922) telepítette le Alagon, amikor 1903-ban Gödről ide helyezte át istállóját. A tréningtelepen maig álló Hesp-kúria volt az otthonuk. Ede 1889-ben lett önálló

Robert Hesp

Maria Reynolds sírja

Hesp Ede és Benson Emma unokájukkal, Edvinnel

tréner, s mindjárt megnyerte a Monarchia legnagyobb díjazású és legnehezebb akadályversenyét, a pardubicei Nagy Akadályt. Idomárságának első éveiben főleg akadálylovakat trenírozott. Későbbi nagy tulajdonosai, Wahrmann Richard, Egyedi Lajos és Artúr, Mr. Lincoln (Rosenberg Gy.), Mr. C. Wood (Luczenbacher M.), Blaskovics Ernő és Dorn Egon voltak. Sok nagy versenyt nyert, a

Derbyben és az Ausztria Díjban azonban üldözte a balszerencse. Utolsó évében hozta fel a kor nagy ugrólovát, Atta Trollt. Feleségével, a szintén angol Benson Emmával (1866–1937) az alagi temetőben nyugszanak.

Hesp Ede Róbert fia, Hesp József (1885–1945) apjánál tanulta a szakmát, majd Pejacevich Albert grófnál lett segédtréner,

Hesp Ede Róbert és alagi tréningtelepe

később tréner. 1915–1920-ig tartó hadifogsága után 1921-ben már az Ercsi ménes lovait idomította. 1929–1931-ig Rothschild Alfonz magánidomárja volt Bécsben. Az 1930-as években Rubin Sándor, Luczenbacher és Blaskovics lovakkal ért el sikereket. Legjobb évei a világháború idejére estek, amikor is 1941-ben, 1943-ban és 1944-ben idomársampion lett. „Erőskezű idomár” hírében állt, ennek ellenére a kancákkal is kiválóan teljesített, összesen öt Kanca Díj győzelmet aratott. 1941-ben Kincsem leszármazottjával, Kamarással Derbyt nyert.

Fia, a közigazdász végzettségű dr. Hesp Edvin (1912–1979) a Pestvidéki Versenyegyletnél mázsáló, célbíró és hendikepper is volt egyszerre. A háború után Halász Béla miniszteri biztos a szintén alagi Futaky Lászlóval együtt maga mellé vette, a versenyélet felélesztése hármuk nevéhez fűződik. Versenytitkárként a versenyrendszert átalakította, új versenyszabályt dolgozott ki, nagy versenyeket alapított. Fontos szerepet játszott a kelet-európai nemzetközi együttműködésben. Nemzetközi versenyintézőségi tagként, amikor a politika engedte, kiépítette a lóversenysport nyugati kapcsolatait is. A Magyar Méneskönyv szerkesztése mellett szakcikkekét írt a Turfba és

nyugat-német szaklapokba. Mellé temették feleségét, édesanyámat, Humborsky Olgát (1912–1980).

Nem csak dédapámat hívták Hesp Edének Alagon. Egy másik Ede (1900–1963), a családalapító Robert Hesp William fiának a gyermeke volt. A legjobb idomároknál volt abrakmester. Az alagi temetőben a rokon Larrassey család sírhelyére temették. Fia, aki szintén az Ede nevet kapta, vegyészként dolgozott az egyetemen, de a családi tradíciót folytatva a Pesti Turf alagi tudósítójaként is működött. Felesége, Házos (Fries) Mária évtizedekig dolgozott óvónőként Dunakeszin. Férjével a Fóti út és a Batthyány Elemér utca sarkán álló Hesp-házban laktak. Mária néni munkája mellett amatőr költőként is elismerést szerzett.

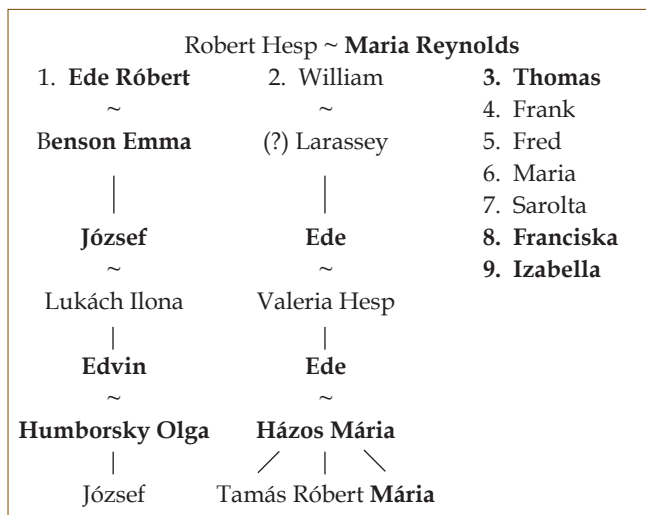

Apám, dr. Hesp Edvin

A Hesp családi sír az alagi temetőben

Cikksorozatam következő részében Alag egy másik neves angol famíliája, a Reeves család történetét mutatom be.

Vázlatos Hesp-családfa (félkövér betűvel az alagi temetőben nyugvók)